

PUŁKOWNIK STRUŚ
(Dr. JAN STELLA-SAWICKI)

189/10
H. Lamy
51
2/18-

MOJE WSPOMNIENIA

(1831—1910)

(ROSJA—POLSKA—FRANCJA)

Z rękopisów autora wydał, wstępem i przypisami opatrzył

DR. EUGENJUSZ BARWIŃSKI

Z TRZEMA PORTRETAMI

Kolekcja
Emila Kornasia

H. ALTENBERG KSIĘGARNIA WYDAWNICZA
WE LWOWIE

131/P

SPIS RZECZY:

	Str.
Przedmowa	I.
Wiek dziecięcy	1
Ród Sawickich. — Lata dziecięce. — Rodzina. — Kroże. — Gimnazjum w Szawlach. — W korpusie kadetów. — Nauka, sroga dyscyplina, demoralizacja młodzieży rosyjskiej. — Smutne zabawy z wielkimi książętami. — Car. — Koledzy. — Awans na oficera lebgwardji.	
Lata młodzieńcze	10
Do pulku. — Odwiedziny stron rodzinnych. — Powrót do Petersburga. — W akademji generalnego sztabu. — Awans na kapitana, przyjęcie do gwardyjskiego generalnego sztabu. — Znajomości. — Demoralizacja rosyjskiej inteli- gencji. — Przedstawiciele literatury i nauki: Nekrasow, Katkow, Kawelin, Czernyszewski. — Polacy.	
Śmierć i pogrzeb cara Mikołaja	17
Charakterystyka Mikołaja I. — Klęski rosyjskie w wojnie krymskiej. — Bankructwo polityki cara. — Samobójstwo Mikołaja i śmierć. — Wrażenie i nastroje. — Car Aleksan- der II. — Ceremonjé pogrzebowe. — Amnestja dla przestęp- ców politycznych. — Bakunin. — Szef żandarmerji generał Orłów.	
Herod nowoczesny. Pomnik cara Mikołaja	27
Ofiary okrucieństwa. — Ceremonja odsłonięcia pomnika. — Projekty pomnika. — Szczegóły z życia Mikołaja I.	
Koronacja cara Aleksandra II.	31
Zjazd cudzoziemców. — Ekscentryczni Anglicy. — Ceremo- nje koronacyjne. — Bale i widowiska. — Scena w teatrze. — Tchórzostwo Aleksandra i Mikołaja. — Bal u posła angielskiego Granvilla, komiczne qui pro quo. — Obiad kupiec-	

twa z gospodarzami za drzwiami. — Obiad ludowy na Chodzińskim polu i objawy zdżyczenia ludu.	Str.
Życie wojskowe	39
Służba w generalnym sztabie gwardyjskim. — Towarzysze. — Początki nihilizmu i jego pierwsi apostołowie. — Czernyszewski i Pisarew. — Spółka Gołochwastowa. — Bierne stanowisko rządu wobec pierwszych objawów nihilizmu i późniejsze prześladowania. — Awans na podpułkownika sztabu. — Podróż za granicę. — Nominaacja na szefa sztabu I. kawalerijskiej dywizji w Kownie. — Przełożeni, koledzy i podwładni. — Życie prywatne, rodzina. — Niebezpieczny wróg pułkownik żandarmów Skwarcow. — Żłudne nadzieje ulg politycznych; optymiści i pesymiści. — Syrokomla i jego improwizacja. — Polacy, ich nadzieje i manifestacje religijne. — Uczta na cześć Syrokomli i jego toast. — Skutki denuncjacji; przeniesienie do Kurska. — Pożegnanie w Kownie. Podróż do Petersburga, zdemaskowanie denuncjantów. — Pobyt w Kursku. — Rodzina pułkownika Stołpakowa. — Życie rodzinne. — Gubernator generał Den i zatargi z nim. — Wiadomości o wybuchu powstania. — Dymisja.	
Wyjazd z Petersburga do powstania	60
Wyjazd. — Pożegnanie z Moskalami, — Podróż. — Bruksela. — Pierwsze rozczarowanie, pseudo-agenci Rządu Narodowego. — W Paryżu. — Ordega. — Nieuwzględnione projekty. — Bonoldi, Dembiński, Seweryn Gałęzowski. — Kraków. — We Lwowie. — Wyjazd na plac boju.	
Galicja w czasie powstania	66
Rządy austriackie, polityka demoralizacji i ciemnienie narodowości. — Administracja kraju. — Duchowieństwo i smutna rola wyższych jego przedstawicieli. — Szlachta, jej stan i szykany rządu wobec niej: sądownictwo i podatki. — Klasa średnia. — Miasta. — Żydzi. — Lud wiejski. — Machajewska polityka rządu. — Policja austriacka i jej korupcja.	
Tragedja omyłek	76
Okrucieństwa wojny. — Szpiegostwo, złowrogie omyłki. — Szpieg Krzeczkowski i dziwne jego losy.	
Działalność w powstaniu	85
Krótki rys czynności pułkownika Strusia w samym powstaniu.	
Po powstaniu	89
Upadek powstania. — Dymisja. — Ogólne rozprężenie, smutne objawy demoralizacji. — Wyjazd z Galicji. — Drezno. — Genewa. — Opieka nad emigrantami. — Stowarzyszenie	

bratniej pomocy. — Wybitniejsi Polacy na emigracji: Bandurski, Rymtowt. — Praca na chleb codzienny. — Wiadomości z kraju. — Zamiar powrotu. — Obywatelstwo Szwajcarskie. — Powrót do Galicji. — Aresztowanie we Lwowie. — Dyrektor policji Hammer. — Więzienie. — Wydalenie z kraju. — Podróż pod nadzorem policyjnym. — Niegodziwość organów policyjnych.	
Walka z nędzą	106
Za granicą Austrii. — Bez grosza. — Podróż pieszo do Augsburga. — Za chlebem. — Praca w zakładzie galwanoplastycznym. — Wyjazd do Szwajcarii.	
Próby odszukania pracy	110
Mülhuza. — Emigranci: Antuszewicz, Straszewski. — Bezowocne poszukiwanie zajęcia. — Moskale. — Prace publicystyczne. — Postanowienie wstąpienia na uniwersytet,	
Pobyt na wszechnicy	116
Strasburg. — Rozpoczęcie studjów medycznych. — Życzliwość *Francuzów. — Ciężka praca w niedostatku. — Studja, towarzysze, rozrywki. — Ułatwienia na uniwersytecie. — Promocja na doktora medycyny, życzliwość profesorów. — Wybuch wojny francusko-niemieckiej. — Postanowienie pozostania we Francji. — Pierwsze chwile po wybuchu wojny. — Brak przygotowań.	
Bombardowanie Strasburga	124
Zajęcie w ambulansie szpitalnym. — Początek bombardowania miasta. — Pierwsze ofiary. — Pożar szpitala cywilnego. — Pożar kościoła katedralnego wywołany umyślnie. — Nienawiść mieszkańców do Badeńczyków. — Bombardowanie teatru, schroniska bezdomnych. — Barbarzyństwa Niemców, odmowa ewakuacji kobiet i dzieci. — Niedoleństwo intendatury francuskiej. — Bombardowanie szpitala. — Straszne sceny. — Życie mieszkańców miasta w czasie bombardowania. — Brak wieści ze świata. — Szwajcarskie pośrednictwo w celu ewakuacji starców, kobiet i dzieci. — Delegacja szwajcarska w twierdzy. — Smutne wieści z Francji. — Ofiary bombardowania.	
Oblężenie i bombardowanie Strasburga z punktu wojennego	147
Zniszczenie miasta i zabytków. — Umyślnie spalanie muzeum i biblioteki. — Prace oblężnicze Niemców, rozmieszczanie baterji, roboty ziemne. — Przewaga artylerji niemieckiej. — Strasburg twierdza przestarzałego typu. — Jej cztery zasadnicze braki. — Niemożliwość utrzymania. — Brak przygotowania, niedostateczne uzbrojenie wałów. — Brak artylerji, nieumiejętne użycie. — Niedostateczna za-	

loga, zaniedbanie prac obronnych. — Stary typ artylerji francuskiej, celność niemieckiej. — Jenerał Uhrich i jego błędy. — Kapitulacja. — Pierwsze chwile po zajęciu miasta. — Brutalność i buta Prusaków.

Str.

Ostatnie chwile Alzacji francuskiej 162

Dzieje Alzacji. — Przyłączenie do Francji i zespolenie się z nią. — Stan kraju i stosunek do rządu. — Po wkroczeniu Niemców. — Represje niemieckie — Kontrybucja. — Jenerał Werder i burmistrz Dolfus. — Brutalność niemiecka. — Alzaccy wolni strzelcy. — Okrucieństwa niemieckie.

Pożegnanie ze Strasburgiem. Powrót do kraju 169

Wyjazd ze Strasburga. — Rabunki niemieckie. — Genewa, praktyka lekarska. — Wiadomości z kraju. — Wezwanie do objęcia stanowiska we Lwowie. — Wyjazd do Wiednia. — Zabiegi o pozwolenie powrotu do kraju. — Zyblikiewicz. — Grochoński. — Klaczko. — Stefan i Jerzy Lubomirscy. — Franciszek Smolka. — Zezwolenie na powrót do kraju. — Kraków. — We Lwowie na stanowisku. — Namiestnik Possinger. — Nostryfikacja doktoratu na uniwersytecie Jagiellońskim. — Służba szpitalna. — Mikołaj Serwatowski. — Projekt budowy szpitala w Krakowie. — Podróż za granicę. — Aprobata projektu Sawickiego. — Audjencja u Gołuchowskiego. — Praca zawodowa i uznanie. — Szczęście rodzinne.